

Vergaderjaar 2008–2009

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 192

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 januari 2009

Bij de regeling van werkzaamheden d.d. 9 oktober 2008 heeft de heer Aptroot (VVD), mede namens de heer Teeven (VVD), om een brief verzocht van de minister van Justitie en de staatssecretaris van Economische Zaken over de toegenomen winkelcriminaliteit en het handhavingstekort bij justitie en politie. Dit verzoek volgt op het artikel «Ongestraft winkels beroven» in De Telegraaf van 9 oktober 2008. In deze brief dient tevens te worden ingegaan op de ontwikkeling van de winkelcriminaliteit, een mogelijk handhavingstekort, de oplossingspercentages en de aangiftebereidheid. Daarnaast dient in de brief aandacht besteed te worden aan de aanpak van Oost-Europese bendes en de manier waarop invulling wordt gegeven aan de uitvoering van de motie-Van der Vlies over het verbeteren van de veiligheid van kleine bedrijven.

Over deze kwestie zijn op 9 oktober 2008 ook Kamervragen gesteld door de heer De Roon (PVV) (Aanhangsel der Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 562). De antwoorden op deze vragen worden meegenomen in deze brief, die wordt verstuurd mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken.

Het artikel in De Telegraaf heeft als kop «Ongestraft winkels beroven». In het artikel staat dat «in de afgelopen vier jaar 335 000 keer aangifte is gedaan van winkelcriminaliteit». In slechts 17% van de gevallen leidde dit tot een taak- of geldstraf van het openbaar ministerie of tot een rechtszaak. Bij zogeheten ramkraken is de kans op vervolging nog kleiner: zo'n 6%». Het artikel in de Telegraaf is verschenen naar aanleiding van het onderzoek «Winkeliers rekenen af met criminaliteit» van het Platform Detailhandel Nederland (PDN).

Ik deel de bezorgdheid als het gaat over agressie en geweld tegen ondernemers in de detailhandel. Overheid en bedrijfsleven moeten in gezamenlijkheid werken aan afgewogen interventiestrategieën, ook in de communicatie en informatieverstrekking via media over overvallen en winkelcriminaliteit. Dit is van groot belang voor de juiste beeldvorming bij ondernemers als ook op politiek-bestuurlijk niveau.

Het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing is het platform waar verschillende publiekprivate partijen op strategisch niveau met elkaar spreken over de aanpak van tegen het bedrijfsleven gerichte criminaliteit en waar afspraken over de bestrijding kunnen worden gemaakt.

Handhavingtekort en oplossingspercentages

Bij het vergelijken van cijfers over winkelcriminaliteit en de justitiële interventie dient rekening gehouden te worden met het gegeven dat aan één veroordeling meerdere gepleegde winkeldiefstallen ten grondslag kunnen liggen (veelplegers). Bovendien zal de opsporing door de politie, indien er aangifte is gedaan, afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een daderindicatie. Indien deze niet in voldoende mate aanwezig is, zal de opsporing noodzakelijkerwijze achterwege blijven. Aangiftecijfers van winkelcriminaliteit en de cijfers van het aantal justitiële interventies kunnen daarom niet met elkaar worden vergeleken zonder hiermee rekening te houden.

Het OM reageert op winkeldiefstallen en andere vermogensmisdriven tegen bedrijven steeds minder vaak met een sepot. Het percentage van de zaken dat wordt geseponeerd, is sinds 2000 gehalveerd (van 10,4% naar 5,4%). De meeste zaken worden aan de rechter voorgelegd. Het percentage dagvaardingen (inclusief voegingen) is gedaald: van 75,4% in 2000 naar 68,6% in 2007. Het aandeel van de transacties (inclusief voorwaardelijke sepot) is in dezelfde periode toegenomen (van 14,1% naar 25,9%).

Voordat zaken bij het OM instromen, zal aangifte moeten worden gedaan en zal er voldoende daderindicatie aanwezig moeten zijn voor opsporing door de politie. De aangiftebereidheid vanuit de detailhandel en de opvolging van gedane aangiftes vergen voortdurende aandacht. Daarom ook hebben de rijksoverheid en de detailhandel het Convenant Aanpak Winkelcriminaliteit (deel 3) afgesloten.

Dit convenant werd op 18 november jl. ondertekend door de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de staatssecretaris van Economische Zaken, de voorzitter van de Raad van Hoofdcommissarissen en de voorzitter en vice-voorzitter van het Platform Detailhandel Nederland (PDN). Het doel van het convenant is het terugdringen van de winkelcriminaliteit in 2010 met een percentage van 30% t.o.v. 2004.

Er worden in dat kader verschillende projecten opgezet. Naast het project dat is gericht op overvallen, ramkraken en georganiseerde criminaliteit zijn er een aantal andere projecten. Verschillende onderwerpen komen hierbij aan de orde zoals vernieling in en om de winkel en het opzetten van een waarschuwingsregister voor interne criminaliteit. Het de bedoeling te komen tot overlastdonatie waarbij winkeliers op heterdaad aangehouden verdachten van winkeldiefstal een vergoedingsbedrag van 151 euro in rekening kunnen brengen (gebaseerd op de onrechtmatige daad – BW 6:162). Het PDN wil een databank Winkelcriminaliteit oprichten waarin personen met bijvoorbeeld een winkelverbod staan geregistreerd. Ten slotte is er een project gericht op de aanpak van heling en een handboek winkelstraatmanagement.

Ontwikkeling winkeldiefstal en aangiftebereidheid

Uit de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) 2007 blijkt dat er sprake is van een daling van 35% t.o.v. 2004 van het aantal diefstallen in de detailhandel. Het aantal overvallen is gestegen.

Uit de MCB 2007 blijkt dat de aangiftebereidheid voor diefstal (als percentage van de getroffen personen die aangifte doen) in de detailhandel sinds 2004

niet significant is veranderd. Bij inbraak melden verreweg de meeste bedrijven (89%) dit bij de politie, maar daadwerkelijk aangifte doet slechts een kwart (25%). Bij (overige) diefstal volstaat bijna de helft (47%) van de getroffen personen met een melding en doet bijna een vijfde (18%) aangifte. De aangiftedeadigheid ligt lager dan in andere sectoren van het bedrijfsleven (met uitzondering van de horeca). Met de daling van het aantal diefstallen in de detailhandel in deze periode is het totale aantal aangiftes eveneens gedaald.

De tevredenheid over het politieoptreden is ten opzichte van 2004 gestegen in de detailhandel. Bijna zes op de tien (57%) bedrijven die melding en/of aangifte doen, zijn over het geheel genomen tevreden of zelfs zeer tevreden over de manier waarop de politie die melding van delicten afhandelt.

Mobiele bendes

De aanpak van mobiele bendes heeft de aandacht van de politie, zowel regionaal als bovenregionaal. Met de structuur van de Bovenregionale Recherche bestaat er een landelijk dekkend systeem voor de aanpak van bovenregionale middencriminaliteit. De teams hebben een vaste en herkenbare capaciteit voor de bestrijding van bovenregionale middencriminaliteit, milieudelicten en fraude. Het Bovenregionaal Recherche Overleg (BRO) waarborgt een goede afstemming en prioritering van de onderzoeksvoorstellen die vanuit de politieregio's worden aangedragen en maakt hierbij gebruik van de informatie van de dienst IPOL van het KLPD, die een radarfunctie heeft ontwikkeld op het gebied van bovenregionale criminaliteit. De Monitor bovenregionale middencriminaliteit is speciaal ontwikkeld om snel verbanden te kunnen leggen tussen vermogensdelicten die op uiteenlopende plaatsen worden gepleegd waardoor criminele activiteiten van bovenregionaal opererende groepen kunnen worden getraceerd.

Overvallen

Om het probleem van de overvallen aan te kunnen pakken, is in het kader van het nieuwe convenant «Aanpak Winkelcriminaliteit (deel 3)», waarbij publieke en private partijen samenwerken, een aantal acties ontwikkeld:

- Het opzetten van een voorziening op landelijk niveau door de politie om overvalcriminaliteit beter te kunnen voorkomen en bestrijden. Deze voorziening dient uiterlijk 1 oktober 2009 operationeel te zijn. Tot die tijd zal de huidige organisatie van de Landelijk Overvalcoördinator blijven bestaan. Vanuit de genoemde voorziening zal overleg worden gevoerd met het bedrijfsleven. Uitgangspunt is dat door de politie of het bedrijfsleven aangedragen informatie aanleiding vormt voor preventieve dan wel repressieve inspanningen.
- Eind 2008 heeft de politie in iedere politieregio, dan wel samenwerkingsverband van regio's, een contactpersoon voor de in actie 1 genoemde voorziening én voor het georganiseerde bedrijfsleven ten aanzien van de problematiek van overvallen en ramkraken. Ook de detailhandel zorgt ervoor dat voor de politie en andere strategische partners voor iedere regio een contactpersoon beschikbaar is.
- Het maandelijks beschikbaar stellen van een actueel overzicht van overvallen en ramkraken aan de detailhandel door de politie.
- Het stimuleren van de gemeenten waar de meeste overvallen plaatsvinden om, samen met de voor hen relevante partijen, een plan van aanpak te schrijven met concrete maatregelen om het aantal overvallen terug te dringen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en ervaring die zijn opgedaan in Amsterdam en Rotterdam.

Samen met de minister van BZK zal ik in een brief aan de (autonome) Regionale Platforms Criminaliteitsbeheersing de geconstateerde stijging in het aantal overvallen onder de aandacht brengen, hun vragen dit binnen hun regio te agenderen en hen oproepen te kiezen voor een vergelijkbare aanpak als in Amsterdam en Rotterdam om zodoende actief de overvalproblematiek verder te bestrijden.

Motie van der Vlies (amendement Ten Hoopen)

Het ministerie van Economische Zaken heeft, mede naar aanleiding van het amendement Ten Hoopen op de begroting van 2008, in totaal 24 miljoen euro uitgetrokken voor maatregelen die zijn gericht op het stimuleren van preventie en (publiekprivate) samenwerking, zodat kleine bedrijven minder kwetsbaar zijn voor overvallen en andere vormen van criminaliteit. Uw Kamer is hierover geïnformeerd bij brief van de staatssecretaris van Economische Zaken van 5 juni 2008 (TK 28 684 en 31 200, nr. 151).

Stimuleren preventie

Het Ministerie van Economische Zaken wil het nemen van preventieve maatregelen stimuleren met een gratis veiligheidsadvies en subsidie op preventieve maatregelen. Ondernemers met maximaal 10 werknemers zullen een veiligheidsadvies door een deskundige kunnen aanvragen. Op de geadviseerde veiligheidsmaatregelen kunnen zij dan maximaal 50% subsidie ontvangen tot een maximum van € 10 000 per onderneming. De kosten voor het veiligheidsadvies worden ook gesubsidieerd; de ene helft na het advies en de andere helft als de ondernemer een of meer van de geadviseerde maatregelen heeft genomen. Dit alles met minimale administratieve lasten.

Er zijn in de huidige praktijk verschillende soorten veiligheidsadviezen beschikbaar. Om te testen welke hiervan goed bij de subsidie passen, wordt in februari 2009 gestart met een aantal pilots. Hierbij kunnen kleine bedrijven veiligheidsadvies en subsidie aanvragen als zij zijn gevestigd in de gemeente Utrecht, Rotterdam of Deventer en/of deelnemen aan een Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) met minimaal eerste ster en/of lid zijn van de Mitex (de mode-, schoenen- en sportbranche). Na goede afloop van deze pilots, die in overleg met de partners 3 tot 6 maanden zullen duren, zal de subsidie beschikbaar worden voor alle ondernemers met maximaal 10 FTE op jaarbasis.

Stimuleren samenwerking

Daarnaast wordt (publiekprivate) samenwerking gestimuleerd, bijvoorbeeld door de intensivering van het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO). Het KVO is erg succesvol als het gaat om harde resultaten en tevredenheid van ondernemers. Daarom zal het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de periode 2009–2010 de procesbegeleiding van KVO trajecten continueren en intensiveren met 2 miljoen euro per jaar. De borging (hercertificering) staat daarbij centraal.

Een knelpunt bij samenwerking vormt vaak de financiering van de plannen en een (on)evenwichtige verdeling van de lasten. Met het wetsvoorstel Experimenten Bedrijfsgerichte Gebiedsverbetering (BGV)-zones, dat onlangs in uw Kamer is behandeld, kunnen deze knelpunten worden weggenomen. BGV (inmiddels «Bedrijven Investeringszones» genaamd) maakt het mogelijk dat alle ondernemers in de zone meebetalen aan gezamenlijke activiteiten als er voldoende draagvlak voor bestaat onder deze ondernemers.

Ook werkt het ministerie van Economische Zaken aan het eerdergenoemde handboek winkelstraatmanagement als middel om (publiek-

private) samenwerking te stimuleren voor gemeentes en ondernemers. Hiertoe zal eerst onderzoek worden gedaan (start eind 2008) en zullen pilots worden uitgevoerd (start derde kwartaal 2009).

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin